

Yazar: (E)Tuğg.Dr.Oktay Bingöl

Terör Sorununun Çözümü İçin Tespitler (2): İsyancılar Nasıl Sonlanır? PKK İçin Yansımalar

Türkiye’de “terör sorununun” çözümü için yeni bir hamlenin başlatılmaya çalışıldığı bu günlerde, USGAM’ın “Terör Sorununun Çözümü İçin Tespitler” kapsamındaki yazı dizisinin ikincisi olarak, RAND’ın “İsyancılar Nasıl Sonlanır?” isimli araştırmasının önemli bölümlerinin paylaşılması amaçlanmıştır.

Ben Connable and Martin C. Libicki tarafından hazırlanan “İsyancılar Nasıl Sonlanır?” (How Insurgencies End?) isimli RAND Raporu’nda¹ 89 isyancı terörist grup araştırmaya konu edilmiştir.

Rapor’da isyanların süresi, devrilme noktası, dış desteğin önemi, isyanı bastırmaya çalışan devletlerin yönetim biçimleri, sosyal ve ekonomik durumları, isyancı terör örgütlerinin teşkilat yapıları ve stratejilerinin karşılıklı etkileşimi incelenmekte ve önemli tespitler yapılmaktadır.

RAND’ın araştırmasına dâhil edilen 89 isyancı hareketin ortalama ömrü 10 yıl bulunmuştur. (Bazı örgütler 10 yıldan çok daha uzun süre devam edebilmektedir.) İsyancı hareketler 10 yılda açık olarak devrilme noktasına ulaştığında sona erme süreleri 16 yıla kadar uzamaktadır. Bu tespitten hareketle, isyanlarla mücadele eden hükümetlerin en az 15-20 yıllık kapsamlı bir mücadele stratejisi yapması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda; seçimlerin veya kamuoyunun duyarlılığının arttığı, siyasi ve sosyal açıdan kritik dönemlerin birkaç ay veya birkaç yıl öncesinde acelece yapılmaya çalışılan hamleler; amaçlanan sonuçları getirmediği gibi, başta kamuoyu olmak üzere sorunla ilgili tüm aktörleri güvensizlik ve umutsuzluğa sürüklemekte, “Açılım Yorgunluğuna” neden olmaktadır.

Rapordaki istatistiksel veriler, isyanların süresi uzadıkça ilgili hükümetin kazanma şansının arttığını ortaya koymaktadır. Ancak, Rapor’da, uzayan süreçteki insani, toplumsal ve ekonomik maliyetin artmasının üzerinde durulmamaktadır. Ayrıca bu tespit, isyancı terör örgütlerinin sadece varlıklarını uzun süre devam ettirerek amaçlarına ulaşabilecekleri tezini ortadan kaldırmaktadır. Burada önemli olan, isyanla uğraşan hükümetlerin kendi lehlerine çalışan zamanı iyi kullanmaları ve büyük hatalar yapmadan, doğru adımları atmaları gerekliliğidir.

İsyancı örgütlerle yürütülen mücadele sürecinde, örgütleri yok oluşturan “Devrilme Noktası”nın tespit edilmesi zor olduğundan, isyanın sonlanmasına rağmen hükümet ve isyancılar tarafından yıllarca farkına varılmadığı durumlar da olabilmektedir.

Örgütten ayrılmaların oranı, devrilme noktasının tespit edilmesinde önemli bir işleve sahiptir. Ancak sıradan teröristlerden ziyade yönetici kadrolar arasındaki ayrılmalar önemli görülmektedir.

¹ Ben Connable and Martin C. Libicki, “How Insurgencies End?”, Rand Reprt 2010, (Erişim)<http://www.rand.org/pubs/monographs/MG965.html>(04 Ocak 2012)

Ayrıca geçici sürelerle ve mevsimsel nedenlerle ayrılmaların takip edilmesi gerekmektedir. Halktan güvenlik kuvvetlerine bilgi ve istihbarat artışı, örgütün devrilme noktasına yaklaşmasında önemli işleve sahiptir.

İncelenen 89 olayın bir bölümünde görüldüğü şekilde, mağlup olan isyancılar daha fazla şiddet yanlısı küçük parçalara bölünebilmekte veya daha uygun koşullarda yeniden faaliyetlerine başlamak üzere “kış uykusuna” çekilebilmektedir. Bu kapsamda Kuzey İrlanda’da IRA ile mücadelede “Good Friday” anlaşması sonrası “Gerçek IRA” (Real IRA)’nın kurulması ve Peru’da Aydınlik Yol (Peruvian Shining Path) Örgütü’nün canlanması tipik örnekler olarak verilmektedir.

RAND’ın çalışmasının en önemli ve kesin tespiti dış devlet desteğinin kesilmesinin etkisidir. İsyancı örgütlere sağlanan dış devlet desteğinin çekilmesi örgütlerin önemli ölçüde zayıflamasına ve genellikle mağlubiyetine yol açmaktadır. Dış devlet desteği, basit anlamda, bir ulus devlet tarafından isyancılara veya diğer bir ulus devlete doğrudan veya dolaylı olarak sağlanan destek olarak tanımlanmaktadır. RAND’ın çalışmasında örnek olarak incelenen isyancı örgütler, dış devlet desteği aldıklarında kazanma şansları 2:1’dir. Dış devletin desteği tamamen çekildiğinde isyancıların kazanma oranı 1:4 olmaktadır. Diğer bir ifadeyle 5 isyandan biri isyancılar, dördü hükümet lehine sonuçlanmaktadır. Dış devlet desteğinin kesilmesi, isyancılar için çok önemli olan güvenli üs bölgelerinin kaybolmasına neden olmakta ve bunun sonucu isyancı hareketleri devrilme noktasına yaklaştırmaktadır.

Melez rejimler (Demokrasi ve otoriter rejimlerin karşımı), bir taraftan reformları tam olarak hayata geçiremediklerinden, diğer taraftan demokrasi görüntüsünü kaybetmeme korkusuyla teröre karşı etkin tedbirler alamadıklarından isyancılara karşı mücadelede başarılı olamamaktadır. Bu tür rejimlerin isyancılarla baş etme oranı 1:7’dir. Yani %15 başarı şansı bulunmaktadır.

Çok aktörlü isyanlar, karmaşık ve uzun süreli mücadele gerektirmektedir. Dış destekçi sayısı fazla ise, birden fazla isyancı grup varsa, mücadele de karmaşık hale gelmektedir.

İsyancı örgütler kırsal kesimlerde daha başarılı olmaktadır. Kentsel alanlarda başarısızlık artmaktadır. Orta gelirli, sanayileşmiş ve kentleşmenin yüksek olduğu yerlerde başarı şansları önemli ölçüde azalmaktadır.

Raporda incelenen 89 örgüt arasında PKK da bulunmaktadır. PKK, isyancı bir örgüt olarak nitelenmekte, 1984’te başlayan mücadelenin 1999’da örgütün mağlup edilmesi noktasına geldiği vurgulanmaktadır.

Rapordaki tespitlerden PKK ile mücadelede çıkarılacak sonuçlar şunlardır.

-Türkiye Cumhuriyeti Devleti, PKK ile 1984 -1999 yılları arasındaki mücadelede Rapor’daki isyancı örgütlerin ömürleriyle ilgili tespitle örtüşecek şekilde 15 yılda başarılı olmuştur. Ancak, 1999 sonrası dönem, iç ve dış faktörlerin etkisiyle iyi yönetilememiş, terörü besleyen toplumsal zemin ortadan kaldırılamamıştır. Terör örgütü, 2004’ten itibaren “kış uykusundan” kalkmıştır.

-1999’daki başarının tekrar edilebilmesi için terör örgütünün “Devrilme Noktasına” yaklaştırılması, bunun için de dış devlet desteğinin kesilmesi gerekmektedir. Dış destek, 1990 koşullarından oldukça farklıdır. İran, Kuzey Irak, Suriye ve bölgenin diğer bazı ülkeleri ile bir kısım Avrupa ülkeleri, ABD ve Rusya’nın; kendi stratejik çıkarları, iç dinamikleri, ülkelerinde yaşayan

“diaspora” nedeniyle “dış devlet desteği” kapsamında analiz edilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, sorun günümüzde daha karmaşık ve çok aktörlü hale gelmiş, hatta “uluslararasılaşma” eğilimindedir. Bu karmaşık yapı, sorunun çözümünde devleti dışa bağımlı hale getirmektedir. Ayrıca, sorunla ilgili komşularımızla mevcut kötü ilişkilerimiz çözümü ve başarıyı zora sokmaktadır.

-Raporda kritik önem verilen, dış devlet desteğinin sağladığı güvenli üs bölgeleri kapsamında “Kandil”, PKK ile mücadelede ağırlık merkezlerinden birini oluşturmaktadır.

-İsyancı örgütlerin; orta gelirli, sanayileşme ve kentleşmenin yüksek olduğu yerlerde başarı şanslarının önemli ölçüde azalması, sadece RAND Raporu’nda keşfedilen bir tespit değildir, yıllardır ülkemizde de dile getirilmektedir. Bu kapsamda, Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nin sosyo-ekonomik gelişiminin sağlanması en doğru stratejidir. Sorun, stratejinin doğru projelerle detaylandırılması, kararlılıkla uygulanmasıdır. Bunun için yıpranmamış, “açılım yorgunu” olmayan, komşularıyla kavgasız ve dışa bağımlılık taşımayan bir anlayışa gereksinim vardır.

